

Dimittendundersøgelse 2016

En undersøgelse af undervisningsmetoder og kvalifikationer blandt dimittender fra Plan, By & Proces-uddannelsen på Roskilde Universitet

Rask, Lise; Andersen, John

Publication date:
2016

Document Version
Også kaldet Forlagets PDF

Citation for published version (APA):

Rask, L., & Andersen, J. (2016). *Dimittendundersøgelse 2016: En undersøgelse af undervisningsmetoder og kvalifikationer blandt dimittender fra Plan, By & Proces-uddannelsen på Roskilde Universitet*. Roskilde Universitet. MOSPUS Research Paper Serie Bind 2016 Nr. 3

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain.
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact rucforsk@kb.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Dimittendundersøgelse 2016

En undersøgelse af undervisningsmetoder og kvalifikationer blandt dimittender fra Plan, By & Proces-uddannelsen på Roskilde Universitet.

Lise Rask & John Andersen

Research paper nr. 3/16

Institut for Mennesker og Teknologi, IMT
Roskilde Universitet

RESEARCH PAPERS

fra forskningsgruppen Rum, Sted, Mobilitet & By (MOSPUS)
Roskilde Universitet, Danmark

Research Paper fra forskningsgruppen Rum, Sted, Mobilitet & By (MOSPUS) ved Institut for Mennesker og Teknologi (IMT), Roskilde Universitet.

MOSPUS Research Paper Serie

Research paper serien fra Rum, Sted, Mobilitet & By (MOSPUS) rummer papers og rapporter inden for kategorier såsom:

- Arbejdspapirer
- Protokoller fra konferencer og seminarer
- Analyser og udredningsarbejder
- Diskussionsoplæg
- Forelæsningsnoter og andet materiale til studerende

Bemærk venligst:

Research papers kan være i en 'work in progress' form, hvilket betyder at kommentarer og kritik i form af feedback til forfatterne er velkomne. Med henblik herpå er adresserne på forfatterne angivet i kolofonen. Læsere bør også være opmærksomme på, at materiale i research paper serien på et senere tidspunkt kan blive trykt i en revideret form i tidsskrifter eller andre former for videnskabelige publikationer.

© Forfatterne

ISBN: 978-87-7349-940-5

Abstract

This paper is a qualitative study of the professional skills acquired by students on the educational programme “Plan, By & Proces” at Roskilde University. The study is based on interviews with alumni from the programme who graduated between 2012 and 2014. The study addresses how graduates evaluate their skills and how they apply these in their respective professions. Among the acquired competences are process and project management, theoretical and practical approaches to the planning field, understanding of complexity and complex problems, access to relevant networks, critical and innovative problem solving, qualitative research methods, methods for facilitating citizen involvement, general academic competence, and analytical and academic writing.

Moreover, the study addresses the graduates’ evaluation of nine experimental teaching methods employed at the Plan, By & Proces programme, including their evaluation of the general social and professional learning environment. The paper illustrates a number of examples of experimental educational formats at the programme. Finally, the paper offers a number of potential improvements for the programme based on graduates’ feedback.

Keywords: *planning education, applied theory, experimental teaching methods, urban planning qualifications, evaluation*

Kontaktinfo til kommentering

John Andersen, professor
Institut for Mennesker og Teknologi
Roskilde Universitet
e-mail: johna@ruc.dk

Lise Rask, ekstern lektor
Institut for Mennesker og Teknologi
Roskilde Universitet
e-mail: liserask@ruc.dk

Forord

Plan, By og Proces (PBP) uddannelsen startede på RUC efteråret 2009 og var blandt andet baseret på en forudgående aftagerundersøgelse udarbejdet af Martin Frandsen og Anne Jensen. I 2015 muliggjorde en bevilling fra rektoratet på RUC, at vi kunne lave den første kandidatundersøgelse: Hvor fik de nye kandidater job? og hvad var deres vurdering af de kvalifikationer, de havde fået med sig fra studiet – i lyset af de krav som de oplevede på jobbet?

Resultatet er nærværende rapport, som er udarbejdet af Lise Rask. Tidligere udkast til rapporten er blevet diskuteret i studienævnet og af lærerteamet på Plan, By og Proces. Flere af rapportens anbefalinger f.eks. om forstærket metodeudvikling i forhold til praktisk planlægning er der allerede blevet handlet på med udvikling af nye kurser og videreudvikling af undervisning og vejledning med brug af vores designlab. Rapportens anbefalinger vil forsat være vigtige for det løbende udviklingsarbejde.

Vi håber at rapporten kan inspirere andre uddannelser på RUC til denne type kvalitativ evaluering med RUC-kandidaternes indsigt og engagement i centrum. Rapporten demonstrerer, at der med få ressourcer kan skabes mange indsigter og input til uddannelsesudvikling.

Afslutningsvis tak til rektoratet for bevillingen, der gjorde projektet muligt

August 2015

John Andersen

Professor og tidligere studieleder
Plan, By og Proces

Dimittendundersøgelse 2016

Undersøgelse af undervisningsmetoder og kvalifikationer blandt dimittender fra Plan, By & Proces-uddannelsen på Roskilde Universitet.

Lise Rask, august 2016

Plan, By & Proces-uddannelsen

Plan, By & Proces er en endnu ung uddannelse på Roskilde Universitet. Uddannelsen blev etableret i 2009 med den målsætning at uddanne samfundsvidenskabelige planlæggere til feltet omkring by- og samfundsplanlægning; herunder forhold omkring klima- og miljø, demokratisk bæredygtighed, social inklusion, kulturel mangfoldighed og mobilitets- og bosætningsmønstre. Det er uddannelsens sigte at uddanne kompetente kandidater, som mestrer både kritisk analyse af samfundsforhold og kreativ og konstruktivt design af udviklingsprocesser.

Uddannelsen er tilrettelagt til at tilbyde dimittenderne en række tværfaglige kompetencer, som forventes i planlæggerstillinger hos kommuner, regioner, statslige og andre offentlige planmyndigheder, byfornyelsessekretariater, boligselskaber, private rådgivere, byudviklings-selskaber, sociale entreprenører og interesseorganisationer samt forsknings- og undervisnings-institutioner.

Aftagerundersøgelse 2008

Som led i etableringen af Plan, By & Proces-uddannelsen blev der sammensat et panel af potentielle aftagerorganisationer repræsenteret ved 12 væsentlige kommunale, statslige, private og almene organisationer i Danmark. Aftagerpanelet diskuterede ønsker til kompetence- og fokusområder for en ny samfundsvidenskabelig planlæggeruddannelse i Danmark, og deres anbefalinger er samlet i

Aftagerundersøgelsens resultat afspejler et samfund under forandring, hvor planlægning bliver stadig mere kompleks og involverer stadig flere fagligheder. Blandt de identificerede kompetenceområder er evnen til at skabe fælles visioner og drivkraft i komplekse organisationer, evnen til at designe og håndtere processer som involverer forskelligartede aktører og konfliktende interesser, evnen til at arbejde tværfagligt, evnen til at manøvrere i et politisk og strategisk felt samt evnen til at omsætte kritisk og teoretisk refleksion til fremadrettede forandringsstrategier.

Hele aftagerundersøgelsen kan læses på følgende link:

http://rudar.ruc.dk/bitstream/1800/3553/2/MOSPUS_Research_Paper___2_08.pdf

Dimittendundersøgelse 2016

Plan, By & Proces-uddannelsen har nu eksisteret i seks år. De første to kandidater dimitterede i efteråret 2011, i alt er 102 personer dimitteret som kandidater fra Plan, By & Proces (tallet inkluderer dimitterende kandidater til og med forårssemesteret 2015). De kandidatstuderende kom til Plan, By & Proces-uddannelsen fra RUC's forskellige basis- og bacheloruddannelser og i

mindre antal fra andre universiteter, professionshøjskoler og arkitektskoler. Plan, By & Proces-uddannelsen har fra begyndelsen fokuseret på at kombinere en række eksperimenterende undervisningsmetoder (En kort redegørelse for nogle af disse findes på side 5-6). Uddannelsens seks års jubilæum er en anledning til at evaluere, hvordan disse har bidraget til fagets læringsmiljø og hvilke kompetencer de har understøttet blandt de studerende.

Denne rapport redegør for dimittenders oplevede læringsudbytte fra uddannelsen i relation til deres nuværende arbejdsområder. Undersøgelsen behandler både dimittendernes kompetencer fra uddannelsen i sin helhed og deres læringsudbytte fra specifikke undervisningsmetoder og -formater. Desuden indeholder undersøgelsen en række forslag til justeringer eller forbedringer af Plan, By & Proces-uddannelsen baseret på dimittendernes vurderinger og forslag til uddannelsen.

Undersøgelsens metode og datagrundlag

Undersøgelsen er baseret på tre fokusgruppeinterviews og fem opfølgende enkeltinterviews. I alt har 16 personer deltaget som informanter. Interviewene er foretaget i foråret og sommeren 2015. De interviewede er dimitteret fra fem forskellige årgange mellem efteråret 2012 og efteråret 2014. Informanterne er udvalgt efter kriterierne størst mulig variation mht. køn, kombinationsfag, årgang samt størst mulig geografisk og sektormæssig spredning blandt deres nuværende arbejdspladser.

Alle interviewede på nær én har læst både bachelor og kandidat-uddannelsen på Plan, By & Proces.¹ Plan, By & Proces indgår i den tværfaglige uddannelsesstruktur på Roskilde Universitet, og de interviewede dimittender har kombineret deres Plan, By & Proces-uddannelse med hhv. fagene geografi, tek-sam (miljøplanlægning), social-videnskab, kommunikation og performance design.

Informanterne arbejdede på tidspunktet for interviewenes gennemførelse hos hhv. et statsligt direktorat, en landsregion, i en stor, en mellemstor og en mindre dansk kommune, i en almen bolig-organisation, i en mindre og en større konsulentvirksomhed, i to civile interesseorganisationer, i en privat-offentlig samarbejdsorganisation, i en offentlig kulturinstitution og som selvstændig.

Informanterne blev kontaktet via kontaktinformationer tilgængelig i RUC's interne persondatabase, hvorefter det har været nødvendigt at supplere med personlig opsøgende kontakt via andre kanaler.

Både fokusgruppeinterviews og enkeltinterviews er gennemført ud fra en semistruktureret interviewguide samt en række prioriteringsopgaver. Spørgsmål og opgaver tog overvejende udgangspunkt i informanternes nuværende arbejdspladser og konkrete arbejdsopgaver – f.eks. har de svaret på spørgsmålet *Hvilke arbejdsredskaber bruger du oftest i dit arbejde, og hvordan blev disse understøttet på Plan, By & Proces-uddannelsen?* frem for *Hvilke arbejdsredskaber blev du bedst uddannet i på Plan, By & Proces-uddannelsen?* Desuden er der med samme vægtning spurgt ind til, hvilke kompetencer dimittenderne oplever de *ikke* har med fra Plan, By & Proces-uddannelsen eller mestrer i tilstrækkelig grad, og som de savner i deres professionelle arbejdsliv.

---

¹ Den informant, som ikke har læst bachelor-delen på Plan, By & Proces, har læst en anden bachelor-uddannelse på RUC og er startet direkte på Plan, By & Proces' første kandidat-semester da uddannelsen var nystartet i 2009.

Fokuspunktet for analysen og dens resultater kan således ses som dimittendernes vurdering af deres applikerede viden og kompetencer i en konkret og aktuel planfaglig kontekst.

De fremhævede citater i undersøgelsen er uddrag fra fokusgrupper eller interviews. Citater er gengivet, når de repræsenterer en overvejende holdning blandt informant-gruppen eller tjener som konkret illustrativt eksempel på en generel holdning blandt informanterne.

Resultater

Dimittendundersøgelsen består af tre dele:

Del 1 (s.7) opridser en række eksempler på eksperimenterende undervisningsformater på Plan, By & Proces-uddannelsen.

Del 2 (s.9) er en beskrivelser af de kvalifikationer, dimittenderne har tilegnet sig gennem Plan, By & Proces-uddannelsen, og som de anvender i deres nuværende arbejde. Denne del af analysen er inddelt i otte afsnit, som repræsenterer de otte væsentligste overskrifter på dimittendernes oplevede læringsudbytte. Hvert afsnit indeholder en redegørelse for den enkelte kompetence og refleksioner over, hvilke undervisningsmetoder der understøtter denne, samt refleksioner over relaterede kompetencer eller vidensområder, som dimittenderne savner i deres nuværende arbejde.

Blandt de væsentligste kompetencer fra Plan, By & Proces, som dimittenderne anvender i deres arbejdsliv, er:

1. projektstyring og procesforståelse
2. teoretisk og praktisk kendskab til planlægningsfeltet og adgang til et professionelt netværk
3. kompleksitets- og problemforståelse
4. kritisk stillingtagen og nytænkning
5. akademiske generalistkompetencer indenfor planlægningsfeltet
6. kvalitative analysemetoder
7. inddragelses- og faciliteringsmetoder
8. analytisk tekstarbejde

Del 3 (s.17) sammenfatter dimittendernes evaluering af ni udvalgte undervisningsformater samt af uddannelsens generelle undervisningsmiljø samt dimittendernes anbefalinger til. I evalueringen af de enkelte undervisningsformater indgår også dimittendernes forslag til hvordan undervisningen kan udvikles eller forbedres. De ni undervisningsformater er:

1. grundkurser og temakurser
2. heldagsundervisning med øvelser
3. metodeundervisning
4. praktiker-inddragelse i undervisningen
5. case-baseret undervisning
6. on location-undervisning
7. projektarbejde
8. studietur
9. faglige arrangementer og platforme

Del 1: Eksempler på eksperimentelle undervisningsformater

DOGMEBASERET UNDERVISNING

Byen, byplanlægning og bylivet (BA kursus siden efteråret 2014)

På dette kursus arbejder studerende og undervisere efter en gensidig social kontrakt omkring en række dogmer, som fastsætter forventninger til og praktiske rammer omkring undervisningen med det formål at skabe et nærværende og vedrørende læringsrum for tema- og teoriundervisning. Undervisere skal således begrænse forelæsninger til max. 30 minutter, formidlingen foregår ikke udelukkende gennem tekst og tale men også via andre medier såsom video, fotografi, musik, skønlitteratur, mm., og al teori/tema-undervisning følges op af praktiske øvelser og alle teorier/temaer eksemplificeres i rumlige bystrukturer. De studerende på sin side til forpligter sig til at deltage aktivt og nysgerrigt og uden brug af computer.

CASE-BASERET OG PRAKTIKER-INVOLVERENDE TEMAKURSUS

Kommunal Planlægning i praksis (KA kursus siden foråret 2015)

På dette kurset er formidles metoder, processer og dilemmaer i virkelighedens kommunale planlægningspraksis gennem analyser af konkrete planlægningsforløb fra start til slut. De studerende følger eksempelvis tilblivelsen af en lokalplan gennem alle faser; hhv. startredegørelse, forhandlinger med investorer, grundejerne og andre interessenter, endelig udformning af lokalplan, offentlig høringsfase og implementering. Gennem kurset er de studerende i kontakt med relevante aktører herunder den kommunale forvaltning, de politiske organer, investorer, arkitekter og rådgivere, borgere mv. Formålet er at de studerende møder den reelle planlægningsvirkelighed, og danner praktiske erfaringer med relevante planlægningsdokumenter samt forståelse for forvaltningsmæssige rammer for og de forskellige aktørers rolle i en given planlægningsproces.

ON-LOCATION DESIGN-WORKSHOP

Lokalsamfundsanalyse og kortlægning (BA kursus siden foråret 2015)

I denne metode-workshop introduceres de studerende til en vifte af kvalitative og kvantitative analyseredskaber som inkrementelt danner vidensgrundlag for et fysiske designforslag til et byrum i Københavns Nordvest-bydel. De studerende møder professionelle og civile lokale aktører undervejs i workshoppen, og deres afsluttende designforslag præsenteres på en offentlig udstilling, hvor relevante lokale aktører herunder Bispebjerg Ungeråd og Bispebjerg Lokaludvalg giver feedback på de studerendes arbejde.

Ud fra et princip om radikal metodetriangulering, relateres de respektive analyse-metoder således dels til hinanden og til en konkret rumlige praksis, dels omsættes den indsamlede viden i en fysiske designløsning.

STUDENTER/FORSKER/PRAKTIKER-NETVÆRK

Torsdags Taler (tværgående platform siden sommeren 2014)

Torsdags Talerne er faglige og sociale arrangementer hvor studerende, forskere og praktikere fra planlægningsfeltet udveksler viden om aktuelle planlægningstendenser under uformelle former. Siden sommeren 2014 har der været afholdt 10+ debatarrangementer om bl.a. udkantsdanmark, borgerdeltagelse, arkitekturpolitik, city branding, urbane fælleleder, social og økologisk bæredygtighed, 'retten til byen', midlertidig planlægning, mm. Arrangementernes formål er at knytte gensidigt givende relationer mellem forskere, studerende og praktikere i branchen og understøtte det sociale og faglige studiemiljø på uddannelsen.

FORMIDLINGSORIENTERET KURSUSAFLØSNING

Planlægningsfacilitering i Nordvest (KA kursus forår og efterår 2013)

På dette kursus i planlægning og facilitering i bydelen Nordvest i København var den traditionelle afløsningsform erstattet af et formidlingsorienteret tekstformat i form af en avisartikel til bydelens lokalavis. Artikelformatet betyder dels, at de studerende er tvunget til at skærpe problemdefinitionen i deres researcharbejde. Dels bevirker offentliggørelsen af deres produkt, at de oplever at være politisk og etisk ansvarlige overfor lokale aktører og spille en aktiv rolle i lokalområdet aktuelle planrelaterede forhandlingsagenda.

PRAKTIKERBASERET TEMAUNDERVISNING

Kursus: Den almene boligsektor (KA kursus efteråret 2013 - efteråret 2014, igen fra efterår 2016)

I dette kursus belyses historiske, organisatoriske, økonomiske og juridiske perspektiver omkring den almene boligsektor i Danmark gennem en række gæsteforelæsnings af planlæggere og policy makere i og omkring den almene boligsektor. Hver forelæsning repræsenterer således et aktuelt perspektiv på en planlægningsproblematik fra en specifik organisations synsvinkel, og alsidigheden i de indbudte praktikere giver tilsammen de studerende et bredt indblik i politiske og forvantningsmæssige positioner og problemstillinger i sektoren. Bidragende gæsteforelæsere er blandt andre Adelhøj Lindblad (Udviklingschef Boligkontoret Danmark), Michael Demnitz (Direktør Boligkontoret Danmark), Bent Madsen (Adm. direktør for Boligselskabernes Landsforening) og Birgitte Mazanti (Leder af Center for boligsocial udvikling).

Del 2: Kompetencer fra Plan, By & Proces

I denne del følger en redegørelse for de otte mest fremtrædende kvalifikationer, som dimittender fra Plan, By & Proces har tilegnet sig gennem uddannelsen, samt refleksioner over, hvordan disse imødekommer krav og arbejdsopgaver i deres nuværende arbejdsliv.

Kompetence 1: Projektstyring og tværfaglighed

Dimittenderne oplever i stor stil at besidde evner indenfor *projektstyring*. Gennem uddannelsen har dimittenderne erhvervet sig mange erfaringer med projekter, uden dog at have været undervist i stringente projektstyringsredskaber som Gantt, Pert eller andet. De oplever at have en intuitiv forståelse af et projekts forløb, knudepunkter og samarbejdsprocesser. Dimittenderne er på deres arbejdspladser i stand til at afstikke en retning for et givent projekt, overskue dets aktører og progression og styre mod projektets produkt i sidste ende.

Det ligger under huden, hvor skal jeg hen med dette projekt. Jeg laver ikke et gantt-diagram eller noget i den stil. Men i mit hoved har jeg en fornemmelse af, hvad jeg skal. Der er en intuitiv fornemmelse af at lave projektledelse. (citater person 2)

Dimittenderne fremhæver *procesforståelse* og *processtyring* som en kompetence, der udmærker dem i forhold til kollegaer, som ikke er fra RUC. Plan, By & Proces-dimittenderne har en forståelse for processens betydning for de involveredes ejerskab til et projekts endelige resultat. De anser et projekts samarbejdsrelationer og vidensopbygning som et ligeså væsentligt afkast af projektet som slutproduktet, og de er trænet i at styre processer med øje for både proces og resultat.

Projektstyring hænger sammen med evnen til at samarbejde mellem fagligheder. Plan, By & Proces-dimittenderne oplever i høj grad, at de har forståelse for forskellige fagligheders praksis og rationaler i samarbejdsprojekter, og de beskriver deres rolle i et projektsamarbejde som *oversætter* eller *tovholder*. De oplever at kunne mediere i et bredt spænd mellem fagfolk indenfor eksempelvis politik, administration, arkitektur og ingeniørkunst. Denne evne til at styre tværfaglige samarbejdsprojekter er især trænet i projektarbejdet på uddannelsen, hvor studerende fra forskellige basisuddannelser og med forskellige fagkombinationer samarbejder. Ikke mindst semesterprojekter og undervisning *med eksterne partnere* fremhæves som en vigtig læringsform, der understøtter den tværfaglige forståelse.

Tværfagligheden kommer både af det at være RUC'er, idet vi har forskellige fagkombinationer og forskellige basisuddannelser. (...) Men den kommer også fra Plan, By & Proces fra de mange samarbejdsprojekter, der bliver puttet ind i undervisningen. Særligt de her fag hvor man skal lave noget i forbindelse med sit studie til en områdefornyelse, eller til en specifik virksomhed eller til en kommunalafdeling. Der kommer tværfagligheden ind i den grad. Og så kommer den også af, at Plan, By & Proces ikke er et klassisk fag, og derfor er der per automatik en tværfaglighed i de undervisere man støder på. (citater person 6)

Indenfor projektledelse oplever dimittenderne dog, at de på deres arbejdspladser udfordres, hvad angår økonomistyring både som praktisk værktøj og med hensyn til kendskab til aktører og økonomiske positioner og dynamikker indenfor planlægningsfeltet.

Kompetence 2: Kendskab til planlægningsfeltet og adgang til netværk

Dimittenderne oplever at have fået et *bredt kendskab i planlægningsfeltet* under deres uddannelse.

Dels har de en grundlæggende *teoretisk og socialpolitisk forståelse* af feltet fra teoriundervisningen, og her fremhæver de, hvordan heldagsundervisning med øvelser i tilknytning til teoriundervisningen har aktualiseret teorien gennem eksempler på problemstillinger fra planlægningsfeltet og dermed gjort teorien forståelig og anvendelig.

Ud over det teoretiske og politiske kendskab til feltet fremhæver dimittenderne, at de har et *praktisk kendskab til byplanlægningsfeltet*. De oplever, at Plan, By & Proces-uddannelsen er orienteret mod omverdens aktuelle faglige problemstillinger, og at aktører fra byfeltet i bred forstand er blevet inddraget i undervisningen. De kender til relevante positioner i planlægningsfeltet og er i stand til at genkende aktørernes agendaer og rationaler. Det gælder både for de traditionelle institutioner i sektorerne; især indenfor den kommunale planlægning, men også for mere alternative eller ikke-institutionelle aktører i feltet. Én beskriver dette som en ”græsrods-fornemmelse” for planlægningsfeltet (citater person 13).

Informanterne oplever, at de som studerende har haft hænderne i reelle planfaglige problemstillinger, som har forbundet universitetets teoretiske læring med omverdens pragmatiske viden. For manges vedkommende står dette i skarp kontrast til oplevelsen på deres andet RUC-fag.

Dimittenderne oplever, at have etableret gode kontakter til relevante aktører udenfor universitetet allerede mens de studerede. Gennem praktikerundervisning, on location-undervisning, projektarbejde med eksterne aktører, aktuelle cases i undervisningen og frivillige studieaktiviteter udenfor undervisningen foregår læringen i samspil med aktører, som nu udgør deres kollegaer, arbejdsgivere og samarbejdspartnere. Også den internetbaserede Plan, By & Proces-gruppe på facebook, hvor studerende, undervisere og professionelle praktikere deler viden og kontakter, fremhæves som en platform, der giver studerende et indblik i planlægningsfeltet og dets aktører.

De [undervisere og vejledere] er meget gode til at opfordre til, at man kommer ud og arbejder sammen med folk. Og det var også naturligt for mig, da jeg skrev speciale at komme ned og sidde hos områdeforsyningen. Og jeg havde forbindelsen fra undervisningen. Det var jo nemt at komme derned og få lov til at få en skrivebordsplads, fordi vi havde været derude, og de kendte os. (citater person 8)

På Plan, By & Proces har der fra undervisernes side været ret stor interesse i, at projektarbejde ikke kun er teoretisk, men at man laver det med samarbejdspartnere. Og jeg bliver faktisk stadig kontaktet af folk inde fra kommunen, som gerne vil læse min praktikrapport. (...) Og det synes jeg, at Plan, By & Proces er ret gode til: at presse på med at man laver nogle konkrete samarbejdsprojekter, når man laver projektarbejde. (citater person 6)

Dimittenderne ser sig selv som en del af et fagligt netværk, der blev grundlagt på uddannelsen, og som de stadig tager aktiv del i. Det gør overgangen mellem studieliv og arbejdsliv lettere, fordi de allerede som studerende har etableret et professionelt netværk. Dette bruges nu i professionelt øjemed til at søge jobs, finde samarbejdspartnere og til løbende at opdatere deres viden om planlægningsfeltet.

Jeg synes også jeg har brugt netværket meget efterfølgende. Efter jeg blev færdig, der har jeg da brugt dem jeg har mødt på Plan, By & Proces både fagligt og socialt. (...) Jeg har brugt netværket helt konkret efterfølgende til at starte nye samarbejdsprojekter. Hvor jeg tror, at de projekter jeg har lavet, dem ville jeg ikke have lavet med den type samarbejdspartnere, hvis ikke jeg havde kendt personerne, som sad der. Man har fået øjnene op for, hvad man kan lave som planlægger, hvilke nogle aktører der er relevante på den anden side af studiet også. (citater person 5)

Kompetence 3: Kompleks problemforståelse

Dimittenderne fremhæver, at det falder dem let at sætte sig ind i et nyt områdes sammenhænge og problemstillinger. De har en *kompleksitets- og problemforståelse*, som gør dem i stand til at afkode og forstå mangefacetterede byplanmæssige problemstillinger, når de møder dem. Denne kompleksitetsforståelse er især trænet gennem projektarbejdet, men også via de undervisningsmetoder, hvor problemorienterede cases eller øvelser indgår som en del af teori og metodeundervisningen.

Dimittenderne har redskaber til at sætte sig ind i et nyt felts problematikker og positioner, og analysere et givent planproblems mange forhold, og de er trygge ved at arbejde med komplekse problemstillinger uden klokkeklare, målbare løsninger i sigte. Dimittendernes fremhæver denne vanthed som noget, der adskiller dem fra kollegaer med andre faglige baggrunde.

Når jeg sidder sammen med ingeniører for eksempel i det her bæredygtighedsprojekt, så siger de "Jamen hvad er bæredygtighed?! Hvad er det konkret? Hvordan måler jeg det?" Og jeg siger, det kan du ikke, for det udvikler sig hele tiden, det bliver mere og mere komplekst det her begreb. Og der kan man virkelig mærke, at der har man lært at navigere i komplekse situationer uden at gå i panik. (citater person 12)

Kompetence 4: Kritisk stillingtagen og nytænkning

Dimittenderne fremhæver *kritisk stillingtagen og nytænkning*, som en vigtig egenskab i deres arbejde. De oplever, at de bidrager til at udfordre vante sandheder og arbejdsgange på arbejdspladserne. De er vandt til at antage en kritisk analytisk tilgang til opgaver og lede efter nye muligheder. Dimittender peger på, at den kritiske indstilling kommer fra mange forskellige dele af uddannelsen; det er en indstilling der går på tværs af kursusundervisning og projektarbejde.

Jeg synes netop den kritiske stillingtagen til, hvorfor er tingene som de er, kendetegner min rolle [på arbejdspladsen]. Hvorfor laver vi dem ikke om, hvis de ikke dur? Det har jeg på fornemmelsen, at jeg har fra Plan, By & Proces. Både teoretisk men også når vi har været ude i områder og kigget på helhedsplaner og spurgt; hvorfor foregår tingene sådan her? Det her er jo åbenlyst åndssvagt, hvorfor gør man ikke noget ved det? Hvad er barriererne for at det ændrer sig? Det er jeg ret sikker på kommer derfra [fra Plan, By & Proces-uddannelsen]. (citater person 12)

Det er kommet virkelig bag på mig, hvor meget jeg har kunnet bruge faget 'den almene boligsektor'. (...) Der er nogle mystiske strukturer i det [den almene boligsektor] og nogle mystiske indforståetheder, som blev blotlagt på det kursus. Og der er i virkeligheden, hvis man skruer lidt på de ting, nogle sindssyge potentialer for at udvikle det, hvis man har øje for det. (...) Og i mit tidligere projekt ude på Bispebjerg, hvor jeg arbejdede med de boligsociale

helhedsplaner, der havde jeg blikket for, hvad er deres formål og eksistensberettigelse, og hvordan kan jeg bruge det i et samarbejde, så det bakker op om det, jeg og andre aktører laver.
(citat person 12)

Mange af dimittenderne arbejder i dag med udvikling og innovation indenfor deres arbejdsområde, og gør derfor dagligt brug af evnen til at forestille sig og realisere nye virkeligheder. De fremhæver, hvordan uddannelsens tværfaglighed og løbende inddragelse af iværksætter- og græsrodsaktører har medvirket til, at de anser planfeltets institutioner som foranderlige. Det falder dem naturligt at forestille sig og arbejde hen imod, at planinstitutioner og planpraksisser kan indtage andre former og roller end deres nuværende, f.eks. gennem utraditionelle partnerskaber eller politikker. Også de dimittender, som arbejder i traditionelle planmyndigheder, oplever, at de bidrager til en anderledes holdning til forvaltningens rolle, idet de snarere anser kommunen som initiativtager og/eller samarbejdspartner end som en myndighed.

Fra Plan, By & Proces synes jeg, man får rigtig meget mod på at tro på utopier og tro på nye virkeligheder. Og at man ved at mobilisere og ved at have dialog med rigtig mange parter kan skabe nye virkeligheder. (citat person 13)

Desuden påpeger dimittenderne, at de anser *evaluering og refleksion* som en naturlig del af planlægningsarbejdet. De er vandt til til stadighed at revidere egen viden og metoder, og at fejltrin er legitim læring på længere sigt.

PBP gav en indgang til byen, om at man hele tiden skal opdatere sin viden. Det er noget der udvikler sig, som man skal blive ved at nytænke. (citat person 5)

Der er en af mine kollegaer, hvis yndlingsting at sige, det er "Det har vi prøvet før." Og på et eller andet tidspunkt så har de prøvet at lave en inddragelsesproces, og så synes de ikke, de fik så meget ud af det. Og så er de gået væk fra det igen. (...) I stedet for at sige; det lykkedes måske ikke 100% første gang, hvad er det vi skal justere, hvad er det vi skal evaluere, hvad er det vi skal gøre bedre. (citat person 2)

Kompetence 5: Specialist- og generalistkompetencer

Dimittenderne fra Plan, By & Proces oplever i vid udstrækning, at de indtager en dobbeltrolle på deres arbejdspladser som *delvist specialister og delvist generalister*. De har en grundlæggende forståelse for og kendskab til planlægningsfeltet og dets aktører og en række væsentlige analyse- og processtyringsværktøjer, men besidder samtidig ikke en højt specialiseret viden indenfor ét enkelt område af byplanlægning.

En undtagelse hertil er de dimittender, som har arbejdet med mobilitet gennem hele deres uddannelse. De har gennem målrettede valg af kurser og projekter sammensat en specialistuddannelse indenfor mobilitetsplanlægning, hvor de har oplevet, at der var stærke ressourcer blandt undervisere og vejledere til fortsat at udvikle og nuancere deres viden indenfor mobilitets-området. For disse dimittender gælder det dog, at de i dag i overvejende grad arbejder med planlægningsopgaver, der ikke udelukkende omhandler deres specialområde.

Det er din egen opgave, at finde et interesseområde, som du vil specialisere dig indenfor [under uddannelsen]. Men du er helt sikkert højt specialiseret indenfor sådan noget som

problemforståelse, kritisk stillingtagen, tværfaglighed, projektstyring. Det er der, at ens specialisering ligger. Den ligger mere på metoder, end den nødvendigvis ligger indenfor et felt. (citat person 6)

For langt de flestes vedkommende indtager Plan, By & Proces-dimittenderne således en rolle som en slags *specialiserede akademiske generalister*. Generalister forstået således, at de kender til almindelige akademiske arbejdsredskaber og socialvidenskabelig teori, men specialiserede fordi de under uddannelsen har applikeret denne viden specifikt indenfor byplanlægningsfeltet og dertil har et bredt - omend ikke på alle punkter dybdegående - indblik i planlægningssektoren.

Jeg kan mærke at til forskel fra mange af mine kollegaer nu, så har jeg en meget bredere viden om planlægningsfeltet som felt. Jeg arbejder meget sammen med nogle jurister, ingeniører, økonomer, som er meget nede i myndighedsarbejdet. Hvor min rolle meget mere er at se sammenhængene; hvad er det de bidrager med hver for sig? Hvordan bidrager de til planlægningsfeltet som helhed? Og det tror jeg meget er det Plan, By & Proces uddanner til. (citat person 5)

Det er dimittendernes oplevelse, at deres dobbeltrolle som specialiserede generalister er eftertragtet på arbejdspladserne og i forbindelse med jobsøgning især i de tekniske forvaltninger i den kommunale sektor og i de mindre kommuner.

Alligevel er det gennemgående, at dimittenderne savner kendskab til konkrete *håndværkskompetencer* relevante for planlægningssektoren. De efterspørger en bedre juridisk forståelse og større erfaring med effekter og begrænsninger af de tekniske redskaber, der anvendes i den kommunale planlægning som eksempelvis planloven, kommuneplaner, lokalplaner, servitutter, høringer, indstillinger og konkurrenceprogrammer. De har hørt og læst om disse værktøjer på uddannelsen, men evnen til at *anvende* dem i praksis har dimittenderne først opnået ”i mesterlære” efterfølgende (citat person 2 og person 3).

Vi har måske en idé om, som de velfærdsstatsbørn vi er, at staten og de offentlige myndigheder de bestemmer alt. Og så kommer man ud der og finder ud af, at det gør de faktisk ikke. Hvis det er privat jord så er der virkelig ikke særlig meget, de kan gøre. Altså den dynamik; hvad er der på spil, hvem kan påvirke det og hvordan, det synes jeg er interessant. Og det har overrasket mig. (citat person 1)

Ligeledes savner flere af dimittenderne en bedre forståelse for den politiske styring og forhandling, der foregår internt i sektorens institutioner. Det gælder både for dimittender, som arbejder i kommuner, hos private rådgivere og i kulturinstitutioner. De kommunalt ansatte savner kendskab til de klassiske forvaltningsgange, som udgør rammen for deres arbejde. Og de ikke-kommunalt ansatte oplever som udenforstående behovet for at kende den kommunale forvaltningsprocedure for at kunne tilbyde relevant rådgivning eller indgå som samarbejdspartner.

Det er noget man har lært, efter man er kommet ud; at navigere i en politisk ledet organisation. Det er virkelig specielt, hvordan det kører sådan et system. (citat person 3)

Jeg forstod det godt, systemet. (...) Men stadig blev jeg ret overrasket over, hvor meget der er politisk styret. Hvor er det sindssygt med nogle ting, som man ikke kan komme videre med, fordi der skal politikerne lige masseres i hvert fald i et år, minimum. Og det havde jeg slet ikke overvejet. (citat person 11)

Fra projektarbejdet på Plan, By & Proces har dimittenderne været vant til at arbejde med tilnærmelsesvis ideelle løsninger på planproblemer. Derfor oplever de, at de har måttet justere deres idealforestillinger om systemer og arbejdsmetoder til en mere pragmatisk virkelighed med begrænset økonomi og tid og stærke politiske rammer omkring arbejdet. I den sammenhæng fremhæver dimittenderne de korte intensive kursusforløb omkring aktuelle cases, som foregik 'on location' og med inddragelse af praktikere som et yderst vigtigt supplement til de lange semesterprojektarbejder. I disse korte intensive forløb oplevede dimittenderne at træne evnen til at prioritere i en strammere ramme i et læringsmiljø, som tilnærmelsesvis imiterer arbejdsforholdene i deres nuværende arbejdsliv.

Jeg synes det er de fag, der har givet mig mest. Det er dem, hvor jeg har fået lov til at gå decideret ud og afprøve noget. Så har jeg også følt mig bedre klædt på til praktikforløb og arbejde efterfølgende. For jeg har ikke følt mig nær så grøn, for jeg har ikke kun siddet med teorien i baghovedet, jeg har også siddet med en konkret erfaring. Som man selvfølgelig også får, når man laver alle de her semesterprojekter. De varer bare altid så lang tid, og de giver også sindssygt meget. Mens det her [korte case-forløb] er en mulighed for at afprøve noget i dag og nu og her. Og vende tilbage og sige 'det fungerer ikke!' og så i morgen sige 'vi gør noget andet!' Fordi vi har en deadline om tre dage, hvor vi rent faktisk skal aflevere en værktøjskasse til en områdeformyelse, som står med et problem. (citater person 6)

Kompetence 6: Kvalitative analysemetoder

Dimittenderne fremhæver samstemmigt deres metoder til kvalitativ empiriindsamling og kvalitative analyser som et af deres allervigtigste arbejdsredskaber. De oplever sig selv som *højt specialiserede indenfor kvalitative analysemetoder* i sammenligning med kollegaer og andre RUC-dimittender. Evnen til at identificere og systematisere ikke-målbar viden i komplekse felter sidder på ryggraden, og de bruger jævnligt metoder til eksempelvis interview, fremtidsværksteder, ressourcekortlægning, netværksdannelse og procesfacilitering i deres arbejde.

Nogle omtaler Plan, By & Proces-faget som deres "metodefag" i sammenligning med deres andet kombinationsfag på Roskilde Universitet. Dimittenderne fremhæver, hvordan inddragelse af praktikere og aktuelle cases i projektarbejde og metodeundervisning, har givet dem et velafprøvet repertoire af analysemetoder. Især fremhæves situationer, hvor metoderne er afprøvet udenfor universitetet via f.eks. projektarbejde eller on location-undervisning, som afgørende for at analyseredskaberne har bundfældet sig.

Det er en af de ting, jeg skriver på, når jeg skriver ud til virksomheder. At jeg har arbejdet med facilitering. Og det synes jeg, er en af de ting, man er blevet godt klædt på til. Det er borgerinddragelse og borgerkontakt. Det har der været meget fokus på på Plan, By & Proces. (citater person 8)

Samtidig er der udbredt enighed om, at kvantitative analysemetoder har været underprioriteret på uddannelsen. Dimittenderne oplever at være ringere rustet end deres kollegaer til skrivebordsanalyser af et område eller en problemstilling. De savner især kendskab til kvantitative analyseværktøjer og erfaring i at bruge dem, herunder udarbejdelse af spørgeskemaundersøgelser, forståelse for og behandling af statistisk data samt erfaring med Geografisk Informations System (GIS).

Kompetence 7: Inddragelses- og faciliteringsmetoder

Alle dimittender på tværs af arbejdsområder oplever, at kommunikation og formidling er en stor del af deres arbejde. Især rollen som kommunikator mellem myndighed og borger, oplever dimittenderne, at Plan, By & Proces-uddannelsen har klædt dem på til. Generelt mener dimittenderne, at uddannelsen har fokuseret meget på borgerens hverdagsperspektiv i relation til offentlige planmyndigheder. Denne type kommunikation indebærer ekstern formidling af strategier og visioner, samt metoder til at kunne inddrage civile aktørers input i strategisk arbejde. *Inddragelses- og faciliteringsmetoder* fremhæves som et redskab dimittenderne har opnået stor erfaring med gennem metodeøvelser, projektarbejde, case-baseret undervisning samt metode-eksperimenter på studieturen.

Desuden har dimittenderne gennem projektarbejdet været i kontakt med borgere og organisationer, som har oplevet offentlig kommunikation eller inddragelse udefra, og som stiller sig kritisk her overfor. Dimittenderne har derfor som supplement til erfaringerne med ekstern strategisk kommunikation, også en forståelse for, hvordan kommunikationen modtages af forskellige aktører i den anden ende. Det er en kompetence, som de oplever, bliver anerkendt og efterspurgt på deres arbejdspladser.

Jeg skrev et projekt om Nokken, og de så kommunen som et stort mangelhovedet monster, der kom og sagde 100 forskellige ting til dem. Det synes jeg, jeg kunne bruge til noget, da jeg kom ind på den anden side og fandt ud af, at nu er jeg et af hovederne. (...) Jeg har været med inde over en cykelrute, der skal igennem en kolonihave, som muligvis kommer til at betyde at et kolonihavehus bliver revet ned. Det er jo et meget voldsomt indgreb for den her borger. (...) Og der synes jeg, projektarbejdet har givet nogle gode forståelser for sådan nogle problematikker. (citater person 3)

Mens dimittenderne oplever at være klædt glimrende på til borger-myndighedsrelationen, mener de derimod, at de er mindre forberedte på planlæggerens hverdagspraksis internt i planinstitutionerne (herunder de føromtalt håndværksmæssige kompetencer) samt hvad angår intern kommunikation og forhandling. De oplever, at deres arbejde kræver ligeså meget intern som ekstern kommunikation; at de skal "kæmpe" for deres sag og "sælge" deres projekter overfor kollegaer og overordnede (citater person 1).

Der [på Plan, By & Proces] bliver fokuseret meget på rollen som medarbejder i kommunen og ekstern kommunikation. Det er den rolle som Plan, By & Proces uddanner os til; det er borgerinddragelse i kommunen i en eller anden afskygning. Men min oplevelse er, at halvdelen af tiden går med intern kommunikation og intern projektudvikling osv. Og der mangler man som PBP'er nogle redskaber til at kommunikere internt i kommunen. (citater person 5)

[A]lle går og hytter deres lille ting. Alt det man arbejder med, det promoverer man jo. Og derfor kan der nogen gange godt opstå kamp mellem medarbejderne om på det her torv, hvad er så vigtigst? Er det cykelparkering eller er det byrumshensyn? (...) Der ved jeg så nu, at man skal gå ind og tage kampen, og man skal udfordre, og det skal man gøre hver gang. (citater person 1)

Kompetence 8: Analytisk tekstarbejde

Den skriftlige kultur på uddannelsen er generelt præget af de traditionelle universitets-formater, og derfor er dimittenderne veltrænede i *analytisk akademisk tekstarbejde*, som er en kompetence, flere anvender i deres arbejde. Langt de fleste har dog erfaret, at deres arbejdsplads i højere grad efterspørger evnen til at formulere sig i korte, præcise og pragmatiske tekster. Denne kompetence oplever dimittenderne ikke at de har med fra Plan, By & Proces-uddannelsen. Ligeledes savner dimittenderne funktionelle kompetencer til eksempelvis modellering og visuel kommunikation.

De fleste steder [arbejdspladser] skal du aflevere et eller andet produkt for det meste. Og der synes jeg ikke, vi har fået redskabsfag eller er blevet skolet i det i opgaver. Altså projekterne kunne jo godt rettes til på en anden måde. Det behøver ikke være lange akademiske tekster. (...) Jeg har i hvert fald oplevet, da jeg var hos XX det år [mindre dansk konsulentbureau], at der er sindssygt meget som foregår visuelt og mundtlig - at kunne fortælle når man laver inddragelse. Hele den der afdeling, hvor vi får en masse andre redskaber, men selve det kommunikationsmæssige det får vi faktisk ikke nogle redskaber til at kunne håndtere. (citater person 11)

Redskaber til visuel formidling og pragmatisk skriftlig kommunikation er kun blevet berørt overfladisk på uddannelsen, og dimittenderne oplever kurset 'visualisering og design' som afkoblet fra projekter og relevante planlægningscases.

Del 3: Evaluering af undervisningsmetoder og studiemiljø

Denne del af analysen indeholder dimittendernes vurdering af ni specifikke undervisningsformater herunder forslag til justeringer eller forbedringer af de enkelte undervisningsformater. Kapitlet indledes med dimittendernes evaluering af det generelle faglige og sociale miljø på uddannelsen og dets betydning for deres læringsudbytte.

Studiemiljø og faglig kultur

Alle dimittender, som har deltaget i undersøgelsen og som har gennemført både bachelor og kandidat-delen af Plan, By og Proces, fremhæver, at de har en *stærk faglig identitet* omkring byplanlæggerfaget. De anser byplanlægning som deres primære faglighed, hvilket skal ses i lyset af, at de kommer fra en kombinationsuddannelse på Roskilde Universitet.

Dimittenderne har oplevet en gensidighed mellem studerende og undervisere og en faglig kultur med kutyme for at dele viden og vise interesse for hinandens arbejde. Dimittenderne oplevede som studerende at blive anset som kommende kollegaer og samarbejdspartnere, og at der herskede en kollegial tone på studiet, som var med til at skabe et dynamisk studiemiljø.

Det sociale studiemiljø på uddannelsen vurderes positivt af alle undersøgelsens deltagere. De oplever en sammenhæng mellem et godt fagligt og socialt miljø, som tilskrives både undervisningens karakter, undervisernes engagement og de faglige og sociale aktiviteter, der foregår omkring studiet udenfor den egentlige undervisning.

Dimittenderne beskriver et fagligt miljø, hvor der opfordres til eksperimenter, og hvor studerende har lov at teste og udvikle nye metoder. Dette gælder især for projektarbejdet, i metodeundervisning, on location-undervisning og på studieturen. De finder, at Plan, By & Proces-uddannelsen har indpodet en slags faglig ”just do it!-tankegang” (citater person 7) med tillid til eksperimenter, selvkritik og selvstændige valg.

Et vigtigt element i denne kultur er ifølge dimittenderne en stor administrativ fleksibilitet og pragmatiske, hvor studieledelse og undervisere bakker op omkring særlige ønsker om praktikforløb, udvekslingsophold eller utraditionelle samarbejdspartnere. De individuelt sammensatte og til tider utraditionelle uddannelsesforløb giver den enkelte studerende mulighed for at forfølge særlige interesser som en sammenhængende del af den øvrige uddannelse på Roskilde Universitet.

Den opbakning der var omkring de ting, man gerne ville lave, var rigtig stærk (...) for eksempel at jeg tog i praktik, og jeg gjorde det to gange. Der har studieledelsen stået bag mig hele tiden. Og det synes jeg er fedt, at der er sådan en opbakning omkring det, som jeg ikke synes, at man nødvendigvis har fundet på samme måde på andre fag. (citater person 14)

Den samme opbakning oplevedes omkring initiativer udenom den almindelige undervisning initieret af både studerende og undervisere, herunder debataftener, foredrag, studieture, byvandring og boglanceringer. Disse ”udenoms-arrangementer” understøtter de studerendes personlige engagement i faget og giver mulighed for uformel faglig sparring blandt studerende på tværs af årgange og kurser og mellem studerende og undervisere.

Undervisningsmetoder

Som beskrevet i indledningen har Plan, By & Proces-uddannelsen siden begyndelsen lagt vægt på at udvikle nye undervisningsformater, som trækker på en række forskellige undervisningsmetoder (enkelte af disse er kort beskrevet på side 7 og 8). Her følger i ganske kort resumeret form dimittenders evaluering af ni udvalgte undervisningsformater herunder forslag til forbedringer af den omtalte undervisning. Forslagene er udtryk for en overvejende holdning i informantgruppen, men ikke nødvendigvis udtryk for hele dimittendgruppens mening.

Undervisningsformat 1: Grundkurser og temakurser

Dimittenderne vurderer generelt kurserne positivt. Bachelormodulets grundkursus i teori vurderes positivt, mens kandidatmodulets teorikursus af nogen vurderes som meget bredt favnende og delvist overfladisk "tour-de-planlægning" (citat person 11). Temakurserne vurderes aldeles positivt. Disse kurser behandler ét emne eller ét område indenfor planlægning som eksempelvis kurset i bæredygtige byer, udkantsplanlægning eller den almene boligsektor.

Ændringsforslag:

- Der efterspørges strammere opfølgning på kurserne, hvor man som studerende afprøves i læringsmål i løbet af kurset eksempelvis via øvelser. Det understreges, at øvelserne ikke bør være tekstorienteret, så de kun efterprøver om den studerende har læst og forstået teksten, men hellere skal være praksis-rettede og efterprøve, om den studerende kan anvende teorien på en aktuell planlægningsproblemstilling.
- Der understreges vigtigheden af gode introduktioner og opsamlinger især på de brede grundkurser, både skriftligt i kompendier og kursusbeskrivelser samt mundtligt til forelæsningsgangene.
- Dimittenderne opfordrer til at prioritere fokuserede temakurser og frem for brede grundkurser.
- Det foreslås, at man laver et kursus specifikt om kommunal planlægning. (Note: Kursus 'Kommunal planlægning i praksis' er kommet til siden og har været udbudt på Plan, By & Proces siden foråret 2015.)
- Det foreslås at kurset om planlovgivning orienteres mere mod planloven som praktisk redskab og mindre omkring den historiske baggrund for planloven. Dimittenderne mener, at kurset bør vægte planlovens juridiske effekter og den praktiske sagsbehandling i en planlægningsproces. Dette kunne f.eks. gøres ved at knytte kurset op på en aktuell case f.eks. en given lokalplanproces og følge denne step-by-step for hver kursusgang. Et sådant praktisk planlovs kursus kunne evt. udbydes i samarbejde med en ekstern partner og gennemføres i den givne kommune. (Note: Kursus 'Kommunal planlægning i praksis' er kommet til siden og har været udbudt på Plan, By & Proces siden foråret 2015.)
- Det foreslås at afløsningsformen for planlovs kurset ændres fra at være et akademisk essay til at imitere et stykke plantekst, f.eks. et kapitel i en lokalplan, en indstilling, en startredegåelse eller lign.

Undervisningsformat 2: Heldagsundervisning med øvelser

Dimittenderne fremhæver heldagsundervisning med øvelser som et afgørende aktiv for det faglige og sociale miljø på uddannelsen. Heldagsundervisningen betyder, at studerende og undervisere har hele dage sammen på uddannelsen, og det giver mulighed for mere uformel vidensdeling, som understøtter fagligheden og styrker det sociale netværk på uddannelsen.

Heldagsundervisningen vurderes som særligt vigtig for teoriundervisningen. Kombinationen af forelæsning om formiddagen og øvelser om eftermiddagen giver tid og rum til fordybelse, refleksion og forståelse af teorien. Dimittenderne oplever, at øvelserne sætter teorien i relation til dens praktiske anvendelse i planlægningsfeltet.

Ændringsforslag:

- Det foreslås at dele af teoriundervisningen, som i dag aktualiseres via øvelser, aktualiseres yderligere med cases eller inddragelse af praktikere i undervisningen.

Undervisningsformat 3: Metodeundervisning

Dimittenderne har altovervejende gode oplevelser med metodeundervisningen. De oplever især at undervisning i kvalitative metoder ligger på et højt niveau og udfoldes både teoretisk og praktisk på uddannelsen. De oplever dog at kvantitative metoder underprioriteres.

Dimittenderne har en blandet oplevelse at undervisningen i design og formidlingen på uddannelsen. Kurset 'Design og visualiseringsteknikker' opleves som overfladisk og delvist afkoblet fra den øvrige undervisning og projektarbejde på faget. (Note: Kurset 'Design og visualiseringsteknikker' er siden bortfaldet.) De savner redskaber til pragmatisk kortfattet tekstskrivning samt andre værktøjskompetencer herunder GIS-kendskab.

Ændringsforslag:

- Det foreslås at afløsningsformen for metodekurserne ændres fra at være akademiske essays til andre (tekst)formater fra planlægningsfeltet. Det kunne eksempelvis være et pitch til grafiker, en avisartikel, en kommunikationstrategi, et budget, et ressourcekort, el.lign.
- Det foreslås at udbyde et skrive- og formidlingskursus, som fokuserer på kort, præcis og løsningsorienteret formidling. Kurset kan f.eks. træne de studerende i de tekstformater, man møder på arbejdsmarkedet eksempelvis tekst til en startredegyrelse, et områdefornyelsesprogram, en lokalplan, el.lign.

(Note: siden er kurserne *Planlægningsfacilitering i Nordvest* og *Kommunal planlægning i praksis* kommet til som arbejder med hhv. journalistiske formidlingstekster og nogle af de nævnte plandokumenter.)

- Det foreslås at design- og visualiseringskurset i højere grad knyttes til en aktuel planlægningscase. (Note: kurset design- og visualiseringsteknikker er siden udgået.)
- Det foreslås at undervise i flere praktiske redskaber til planlægning såsom konflikt-

håndtering, community organizing, fundraising, projektledelse, økonomistyring, m.v.

- Det foreslås at opprioritere undervisning i kvantitative metoder evt. ved at lave et separat kursus i kvantitativ analyse.
- Det foreslås at opprioritere ”skrivebordsanalyser” som supplement til kvalitative analyser, som forudsætter tilstedeværelse i et lokalområde. Disse kunne både være en del af metodeundervisningen eller indgå som en del af et almindeligt kursus og/eller opprioriteres i projektarbejdet.

Undervisningsformat 4: Praktikerinddragelse i undervisningen

Dimittenderne oplever, at inddragelse af praktikere i undervisningen giver dem et praktisk indblik i planlægningssektoren. Desuden fremhæver de, at praktiker-undervisningen bidrager til at opbygge et professionelt netværk omkring uddannelsen, som giver de studerende lettere adgang til samarbejdspartnere både under og efter uddannelsen – for eksempel i forbindelse med specialeskrivning.

Det er dimittendernes vurdering, at praktikere ofte præsenterer visioner og ’best practice’-eksempler i undervisningen, mens de i mindre grad præsenterer de studerende for hverdaghåndværket og problemer og udfordringer. De mener, at praktikeres bidrag i undervisningen til tider savner opkobling på teori eller til en konkret case, og at der nogle gange er en tendens til ”open mic” (citater person 1) for planlægningspraktikere.

Ændringsforslag:

- Dimittenderne efterspørger mere sammenhængende praktiker-inddragelse, hvor der er stor vægt på at synliggøre en rød tråd og sammenkobling af de enkelte praktikeres indslag i undervisningen. De efterspørger, at praktikerne i højere grad bidrager med viden om deres arbejde og håndværk end om deres visioner og strategier, som man kan læse sig til andetsteds.
- Det foreslås at udbyde kurser som følges af én praktiker, der løbende involverer de studerende i sit arbejde og giver feedback i samarbejde med en underviser fra RUC.
- Det foreslås, at de studerende i højere grad skal levere løsningsforslag til eksterne aktører. Formålet skal være at give de studerende en realistisk forståelse af arbejdsrammer i planlægningsfeltet f.eks. hvad angår økonomi, tid, rammer i eksisterende planer, ejerforhold, osv.
- Dimittenderne henviser blandt andet til Læreranstaltens Fælles Byplankursus (BLF) (DTU), performance design (RUC), Hum-Tek (RUC) og Kaospilotuddannelsen som inspirationskilder til, hvordan undervisningen kan blive mere løsningsorienteret i samarbejde med eksterne partnere.
- Det efterspørgeres, at undervisningen generelt bliver mere håndværksorienteret. Dette kan bl.a. opnås via et tættere samarbejde mellem universitet og praktikere.

Undervisningsformat 5: Case-baseret undervisning

Dimittenderne oplever, at case-undervisningen giver mulighed for at gå i dybden og udfolde kompleksiteten i en enkelt planproblemstilling. Case-undervisningen giver forståelse for de praktiske rammer om planlægning gennem en slags ”plansystems-arkæologi” (citater person 2).

Case-undervisningen er en måde at afprøve både teoretisk og metodisk viden i praksis. Dimittenderne oplever case-undervisningen som et vigtigt praksisorienteret supplement til de mere forsknings-orienterede dele af uddannelsen. De bemærker dog, at der er en udfordring i at undgå gentagelser og holde undervisnings-casene friske og opdaterede.

Case-baseret undervisning vurderes især positivt i kombination med on location-undervisning (se nedenfor).

Ændringsforslag:

- Det foreslås, at arbejdet med cases udbredes og intensiveres. Dimittenderne efterspørger, at man arbejder mere grundigt med cases, f.eks. ved at arbejde med én case gennem et helt kursusforløb og udfolde forskellige aspekter af denne case. Eksempelvis kan man arbejde med en lokalplan og lade hver kursusgang fokusere på ét aspekt af lokalplanen f.eks. økonomi, formidling, facilitering, politisk behandling, osv.
- Dimittenderne efterspørger, at uddannelsen introducerer bedre til, hvordan man arbejder konstruktivt med økonomiske interesser og positioner i planarbejdet. Dette kan f.eks. trænes via case-arbejde baseret på en given planlægningsproces.
- Det foreslås, at et case-arbejde opbygges som en imitation af eller rollespil over en almindelig planlægningsproces, hvor de studerende arbejder under angivne rammer omkring økonomi, arbejdstid, politiske agendaer mv. og med uforudsete benspænd undervejs.

Undervisningsformat 6: On location-undervisning

Dimittenderne fremhæver on location-undervisning som et af de vigtigste læringsredskaber på Plan, By & Proces-uddannelsen. De mener, at undervisningen ’on location’ giver dem en bedre og tættere forståelse af planlægningsfeltet. Det giver dem værdifuld kritisk sparring fra praktikere og et netværk, som de anvender både indenfor og udenfor studiesammenhæng.

On location undervisningen foregår oftest i korte intensive forløb, som især kombineret med praktikerinddragelse og øvelser (se ovenfor), giver mulighed for at anvende indlært teori og metoder i praksis. De korte intensive forløb giver en pragmatisk forståelse af deadlines og andre prioriteringer og mulighed for hurtig inkrementel læring, som ruste dem til arbejdslivet. De vurderer det som en fordel, at on location-undervisningen ligger sent på studiet, hvor de studerende har et metodisk og teoretisk grundlag at sætte i spil.

Ændringsforslag:

- Det foreslås, at on location-undervisningen kan blive endnu mere konkret, eksempelvis via fysiske analyser af ejerforhold, lokalplangrænser, osv. eller fysiske løsningsforslag til et givent sted.

- Det foreslås at integrere kvantitative analyse-metoder i on location-undervisningen, eksempelvis anvende data fra Danmarks Statistik, CVR-registre, kortlægge data vha. GIS, udarbejde spørgeskemaer o.lign.

Undervisningsformat 7: Projektarbejde

Dimittenderne oplever, at projektarbejdet giver dem vigtige kompetencer i projektstyring og projektledelse. Projektarbejdet giver mulighed for teoretisk fordybelse samtidig med at teorier og metoder afprøves i praksis. Især projekter med eksterne partnere giver en praktisk forståelse af planlægningsfeltet og erfaring med kommunikation og formidling. Dimittenderne oplever, at der er god forbindelse mellem kurser og projektarbejde på uddannelsen.

Ændringsforslag:

- Det foreslås at eksperimentere med projektformatet på de sene semestre. Et projekt kunne eksempelvis erstattes af en selv-arrangeret studietur, fire mindre casestudier, el.lign.
- Det foreslås at stille specifikke krav til projekterne på de sidste semestre. Der kunne eksempelvis stilles krav om løsningsforslag til en ekstern partner eller til produktion af en formidlingsartikel om projektets konklusioner.
- Det foreslås, at uddannelsen vælger et tværgående fokusområde for hvert semester; eksempelvis en region, by eller et lokalområde. Al undervisning og projektarbejde vil således have et fælles afsæt i et specifikt områdes planproblematikker, og man ville kunne indarbejde et obligatorisk månedlangt feltarbejde på hvert semester for alle studerende det pågældende sted.

Undervisningsformat 8: Studietur

Dimittenderne vurderer at metodeeksperimenter og erfaring med forskellige analysemetoder er det vigtigste udbytte af studieturen. Desuden giver studieturen i mindre grad erfaringer med kreativ produktion og visuel formidling. Det er dimittendernes oplevelse, at studieturen bidrog til metodisk læring i højere grad end egentlig viden om de besøgte lokalområder og deres planproblematikker.

Ændringsforslag:

- Det foreslås at opprioriterer forberedelse og research forud for studieturen for at styrke det faglige udbytte.
- Det foreslås at fokuserer mere helhjertet på den visuelle og kreative produktion på studieturen.
- Det foreslås, at der udbydes en mindre studietur et sted i Danmark i begyndelsen af studiet, som fokuserer på metode-eksperimenter (jf. den nuværende studietur). Og at studieturen til Berlin fremrykkes til senere på studiet, hvor der kan stilles større krav til research og metoder bl.a. inspireret af Manchester-studieturen på Geografi.

Undervisningsformat 9: Faglige arrangementer og platforme

Dimittenderne oplever, at de faglige arrangementer, som foregår udenfor den egentlige undervisning, bidrager til at højne og udvikle det faglige miljø på studiet. Det gælder både de arrangementer, som arrangeres af undervisere og studerende. Dimittenderne oplever, at disse arrangementer giver mulighed for en mere uformel og personlig debatform, som er med til at gøre faget levende og styrke og fastholde netværket omkring faget både under og efter uddannelsen. Dimittenderne oplever at der er en klar og gensidig sammenhæng mellem de formelle og uformelle dele af uddannelsen.

Plan, By & Proces' facebook-gruppe, hvor undervisere og studerende deler holdninger på jævnbyrdig og uformel vis, fremhæves som et vigtigt aktiv for det faglige og sociale miljø på uddannelsen. Gruppen har i skrivende stund omtrend 1.500 medlemmer, som tæller nuværende og tidligere studerende, undervisere, censorer og professionelle i planlægningsbranchen og relaterede brancher.

Dimittenderne bruger fortsat facebook-netværket i professionel sammenhæng til bl.a. faglig sparring, jobsøgning, kontakter til samarbejdspartnere og som løbende overblik over nyheder og tendenser i planlægningsfeltet. De mener, at facebook-netværket således har været med til at gøre overgangen mellem studieliv og arbejdsliv lettere. De oplever, at både facebook-gruppen og de faglige arrangementer er med til synliggøre Plan, By & Proces-uddannelsen i branchen, og bidrager til et kandidaternes kompetencer er kendt og anerkendt af kollegaer og samarbejdspartnere.

Ændringsforslag:

- Det foreslås at de faglige arrangementer og platforme bevares og styrkes, og at man bevarer en tæt relation mellem de formelle undervisningsformater og uformelle platforme på uddannelsen.